

koistaan eikä enää lainkaan sotanorsuja. Juuri sitä Aleksanteri oli odottanut.

Eräänä myrskyisänä toukokuun alun yönä Aleksanteri johti noin puolet joukoistaan vaivihkaa pois leiristä ja marssi noin 30 kilometrin päähän pohjoiseen ylittääkseen joen siellä. Pohjoisessa partioivat intialaiset huomasivat makedonialaisten lautat ja alukset vasta, kun ne olivat jo puolimatassa jokea, ja he lähettivät ratsastajia varoittamaan Porosta.

Aleksanteri oli jättänyt noin puolet joukoistaan pääleiriin hämäämään Porosta, ja aamun sarastaessa Poros näki, miten joen toisella rannalla olevassa vihollisleirissä tuhannet sotilaat valmistautivat uuteen päivään. Hän päätteli siitä virheellisesti, että joen oli pohjoisessa ylittänyt vain pieni iskujoukko, ja lähetti sitä vastaan vain noin 2 000 ratsusotilasta ja 120 sotavaunua.

Poroksen pojan johtama puolustusjoukko koki ikävän yllätyksen, kun se yhtäkkiä sai näkyviinsä Aleksanterin 6 000 ratsusotilasta ja 5 000 jalkaväensotilasta. Makedonialaiset tuhosivat intialaisten sotavaunut, ja Poroksen poika kuoli yhteenotossa. Henkiin jääneet

intialaiset kääntyivät pako. Sitten Poros lähti marssimaan kohti pohjoista armeijansa pääjoukon kanssa. Tultuaan avoimelle paikalle hän järjesti joukon sa valmiuteen ja norsut etulinjaan ja jäi odottamaan Aleksanteria.

Norsut murskasivat kaiken tieltään

Aleksanterin suurin huoli tulevassa taistelussa olivat Poroksen viiden tonnin painoiset sotanorsut, jotka oli koulutettu murskaamaan kaikki tieltään. Persialaisilla oli ollut käytössään muutamia norsuja, ja jo ne olivat saaneet makedonialaisten ratsut pakoauhun valtaan. Aleksanterin ratsujoukot olivat ylivoimaisia intialaisiin verrattuna, mutta nyt hän ei voinut hyödyntää niitä täysimittaisesti.

Aleksanteri antoikin jousimiehilleen käskyn tähdätä erityisesti norsujen ajureihin. Kun nämä olisivat poissa pelistä, makedonialaiset voisivat hyökätä itse norsujen kimppuun. Osa Aleksanterin sotilaista oli varustettu nimenomaan norsujen tuhoamiseen tarkoitetuilla aseilla. Joillakuilla oli norsujen kärsän leikkaamiseen tarkoitettu käyrä sapeli, joillakuilla taas pitkävirtainen kirves syöksyhampaiden katkaisemista varten.

Kun kaikki sotilaat olivat valmiina, Aleksanteri antoi hyökkäyskäskyn.

Norsut riistäytyivät hallinnasta

Poros oli sijoittanut sotavaunuja ja ratsuväkeä rintamalinjansa sivustoihin, ja Aleksanteri komensi ratsuväkensä iskemään vihollisen vasempaan sivustaan. Hän johti hyökkäystä tapansa mukaan itse. Poros vastasi rynnäkköön lähettämällä matkaan ratsuväkensä vasemmasta ja oikeasta sivustasta. Aleksanterin kenraali Koinos mursi kuitenkin Poroksen ratsuväen oikean sivustan ja pysäytti sen rynnäköön, ja Aleksanteri pakotti muun ratsuväen perääntymään.

Seuraavaksi Poros lähetti norsunsa ja jalkaväkensä suoraan hyökkäykseen. Kaksisataa norsua rynnisti nuolista ja keihäistä välittämättä makedonialaisten rivistöjen keskelle katkoen keihäitä ja murskaten miehiä jalkoihinsa.

Sotanorsujen rynnäkkö oli niin raju, että Aleksanterin oli lähetettävä taisteluun erikoisjoukkonsa. Kolmetuhatta makedonialaista hyökkäsi elefanttien kimppuun hakaten käyrillä sapeleillaan ja kirveillään raivokkaasti niiden kärsiä ja syöksyhampaita. Pillastuneet norsut ryntäilivät tuskissaan sinne tänne.

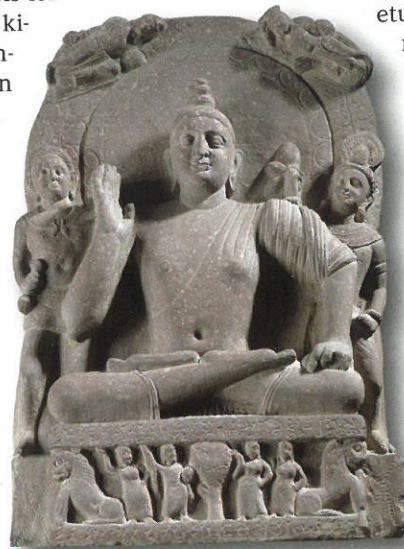
"Norsut rynnistivät omiensa sekaan ja talloivat jalkoihinsa niin sotilaita kuin selästä pudonneita ajureitakin", kirjoitti roomalainen historioitsija Curtius Rufus, jonka tiedot perustuvat Arrianoksen tavoin aikalaislähteisiin.

Taistelutantereella vallitsi verinen kaaos. Pian intialaiset alkoivat uupua, ja osa Poroksen joukoista kääntyi pako. Silloin yhä joen toisella puolella leirissä odottaneet makedonialaiset ylittivät joen lautoilla ja katkaisivat Poroksen joukkojen pakotien. Seurauksena oli verilöyly, jossa Poros menetti yli 20 000 miestä. Poros itse taisteli suurimman norsunsa selässä ja antautui vasta, kun makedonialaiset tappoivat eläimen hänen altaan ja haavoittivat häntä itseään.

Poroksen rohkeus teki Aleksanteriin niin suuren vaikutuksen, että hän nimitti tämän heti sijaishallitsijaksi valtakuntaan, jonka oli häneltä juuri päättäneessä taistelussa valloittanut.

Sotilaat eivät halunneet jatkaa

Hydaspesjoen taistelu jäi Aleksanteri Suuren viimeiseksi merkittäväksi taisteluksi. Intian-sotaretki jatkui, mutta hänen sotilaansa olivat saaneet tarpeekseen loputtomasta marssimisesta ja alituisista kahakoista paikallisten heimojen

Makedonialaiset tutustuivat Intiassa hindulaisuuteen.

BRIDGEMAN

Paluumatkalla Intiasta Aleksanteri ylitti Gedrosian aavikon. Kun sotilaat antoivat hänelle viimeisen vesitilkkan, hän kaatoi sen maahan, koska halusi jakaa miestensä kärsimykset.

T. LOVELL/NATIONAL GEOGRAPHIC

INTIAN JOUKOT

RATSUVÄKI

Intialaiset ratsusotilaat eivät käyttäneet satulaa. Heillä oli yleensä kaksi kevyttä keihästä, joita saattoi käyttää sekä pistämiseen että heittämiseen. Toisin kuin makedonialaisilla, intialaisilla ratsujoukoilla ei ollut kypäriä eikä rintapanssareita. Heidän ainoa suoja oli pieni kilpi.

VAHVUUS: Haarniskattomat intialaiset ratsusotilaat olivat nopeampia ja ketterämpiä kuin makedonialaiset.

HEIKKOUS: Vain pienellä kilvellä varustetut intialaiset olivat alttiina nuolten ja keihäiden osumille.

PAVLE/HAT INDUSTRIES

kanssa. Sotilaat huhusivat, että Etelä-Intian kuninkailta oli jopa 4 000 sotanorsua. Miehet olivat lisäksi kyllästyneitä jatkuviin monsuunisateisiin, jotka tarvelivä nahan, aseet ja vaatteet.

Kun Aleksanteri saapui Punjabissa virtaavalle Hyphasisjoelle, hän olisi halunnut jatkaa matkaa, sillä hän oli

kuullut maailman laidan olevan lähellä. Sotilaat eivät kuitenkaan enää halunneet marssia pidemmälle, vaikka Aleksanteri miten yritti maanitella heitä. Lopulta monet taistelut kokenut Koinos avasi suunsa. Hän muistutti Aleksanterille, kuinka monta miestä oli lähtenyt Makedoniasta ja kuinka vähän heitä oli enää jäljellä, ja kertoi miesten olevan aivan lopussa: "Kaikki kaipaavat vanhempiaan, vaimojaan, lapsiaan ja kotiaan. Älä vaadi miehiäsi enää marssimaan kauemmas vastoin heidän tahtoaan!"

Arrianoksen mukaan miehet purskahtivat itkuun Koinoksen sanat kuultuaan.

Aleksanterin kuolema
Pettynyt ja turhautunut Aleksanteri vetäytyi kol-

meksi päiväksi teltaansa. Lopulta hän tunnusti tappionsa ja käski miestensä valmistautua kotimatalle.

Paluumatkasta tuli raskas. Aleksanteri oli kuullut, että Indusjokea pitkin voisi purjehtia Persiaan asti, ja määräsi miehensä rakentamaan lisää laivoja. Ruuan saannin varmistamiseksi hän itse ratsasti armeijansa pääjoukon kanssa Induksen rantaa pitkin ja joutui tuon tuostakin kahnauksiin vihamielisten heimojen kanssa.

Saavuttuaan Arabianmeren rantaan makedonialaiset joutuivat kulkemaan Gedrosian aavikon halki. Matka kesti 60 päivää, ja noin kolmannes Aleksanterin miehistä kuoli sen aikana. Maaliskuussa 324 eaa. Aleksanteri saapui persialaiseen Susan kaupunkiin. Siellä braamiinipappi Kalanos sairastui vakavasti ja vaati saada tulla poltetuksi elävältä. Hänen viimeiset sanansa Aleksanterille olivat: "Tapaamme jälleen Babylonissa."

Sanat kuulostivat tuolloin järjettömiltä, mutta seuraavana vuonna Aleksanteri kuoli Babylonissa 32-vuotiaana. Hänen valloitusretkensä olivat ohi. ■

LUE LISÄÄ

• Robin Lane Fox: *Alexander the Great*. Penguin Books, 2004
• Philip Freeman: *Alexander the Great*. Simon & Schuster, 2011
• James Romm & Robert Strassler: *The Landmark Arrian - The Campaigns of Alexander*. Pantheon Books, 2010

HistoriaNET Ketä sotapäällikköä muistutat? Ota selvää: historianet.fi/sotapaallikko

Kalashakansan jäsenet ovat vaaleaihoisia ja sinisilmäisiä, eivätkä he ole omaksuneet islamia.

Aleksanterin lapsia?

Pakistanin Hindukušvuoristossa elää vaalea kansa, joka uskoo polveutuvansa Aleksanteri Suuren sotilaista.

Aleksanteri Suuri perusti nykyisen Afganistanin ja Pakistanin alueelle useita kaupunkeja armeijansa veteraaneille sekä joukkoja seuranneille kreikkalaisille kauppiaille ja käsityöläisille.

Paikalliset heimot valloittivat suurimman osan kaupungeista heti, kun Aleksanteri armeijoinen oli lähtenyt. Pakistanin puolella Hindukušvuorten kolmessa syrjäisessä laaksossa elää kuitenkin arvoituksellinen kalashakansa, jonka jäsenet ovat muista pakistanilaisista poiketen vaaleaihoisia ja sinisilmäisiä. Kalashat itse väittävät polveutuvansa Aleksanteri

Suuren makedonialaissotilaista. Heidän koko identiteettinsä perustuu ajatukselle makedonialaisesta alkuperästä, ja tuo käsitys on kulkenut suullisena perimätietona sukupolvelta toiselle.

Muun muassa brittiläisen Oxfordin yliopiston ja saksalaisen Max Planck -instituutin tutkijat kartoittivat vuonna 2014 kalashojen perimää, ja havaitsivat siinä runsaasti eurooppalaisia geenejä. Tutkijoiden mukaan ne ilmestyivät kalashojen perimään samoihin aikoihin, kun Aleksanteri Suuri joukkoineen liikkui Pakistanin vuoristoseuduilla sotaretkillään.